

Aloha! Hawaii

A Kaena Point madarai

A Csendes-óceán közepén, a Ráktérítő mentén Földünk egyik leghosszabb szigetlánca húzódik. Ez a páratlan szépségű Hawaii, ahol a törzsfejlődés útkeresésének megannyi, eleven bizonyítéka él, és Pele tűzistennő még most sem nyugodt, ekképp gazdag, tengerparti madárvilágát nem fenyegetik a természet erői. Az itt kialakított Kaena Point Természeti Park szinte tálcán kínálja a megfigyelési lehetőségeket.

A tengerparti dűne legjellemzőbb növénye a Scaevola taccada

Ritka, bennszülött faj a Sesbania tomentosa

A híres hawaii virágfűzér az ilima szaporító hajtásaiából készül

Gyakran hallható az ékfarkú viharmadár jellegzetes hangja

Aloha! Hawaii nyelven azt jelenti, hogy szeretet, egyéb értelmezésén kívül leginkább köszönés gyanánt használják. Ha ismerős a szó, valószínűleg valamelyik amerikai filmben hallottuk. Az persze, egészen más érzés, ha a Hawaii-szigetekre érkeve magunk győződhetünk meg dallamos hangzásáról. A Csendes-óceán sötétkéék vizéből kiemelkedő, főként zöldellő esőerdőkkel borított és hófehér homokos partokkal övezett Hawaii-szigetekre általában úgy gondolunk, mint az édenkert földi megtestesítőjére. Polinézia legészakibb szigetcsoportjának neve is erre utal, mert anyaföldet jelent.

Hawaii 1959 óta az Egyesült Államok egyik tagállama, az amerikai lobogó ötvenedik csillaga, Földünk egyik legsűrűbben lakott területe. Különösen igaz ez a főszigetre, Oahura, amelyet a világ egyik legszebb szigeteként tartanak számon. Turisták milliói látogatnak ide minden évben, egyre kevesebb helyet hagyva az egykori paradicsom természeti szépségeinek. Hawaii fővárosa, Honolulu is Oahun van. A sziget nevének magyar megfelelője: gyülekezőhely ugyancsak találó. Az

egész szigetvilágra jellemző kellemes meleg, az egzotikus növény szépsége sokasága, a fülbemászó, polinéziai dallamok még inkább idecsalogatják a kikapcsolódást keresőket.

FORRÓ PONTOK AZ ÓCEÁNBAN

A három világrésztől, Amerikától, Ázsiától és Ausztráliától nagyjából egyenlő távolságra levő Hawaii-szigetek egy hosszú, mintegy 2400 kilométeren elnyúló, víz alatti hegylánc csúcsai. Nyolc nagyobb szárazulat és tucatnyi apró sziget formájában emelkednek a tenger szintje fölé. A hegység csúcsait vulkánok emelték felszínre, és a legkeletibb fekvésű Nagy-sziget az aktív vulkáni tevékenységnek köszönhetően még ma is folyamatosan növekszik.

A szigetvilág polinéziai őslakossága különösen nagy becsben tartotta Pele tűzisten-asszonyt, hiszen haragvó kedvében forró lávát küldött a Föld gyomrából a felszínre. De később nyugodtabbá vált, ugyanis a többi, idősebb sziget tűzhányói már évmilliókkal ezelőtt kihűltek, partjaik azóta kopásnak indultak, területük így szakadatlanul csökken. A nyugati irányban található, legtávolabbi és egyben legöregebb szigetcsoport felülete

pedig lassacskán teljesen lekopik, míg nem végleg elmerülnek az óceán vizében.

VIRÁGFÜZÉR A DŰNEKRŐL

Hawaii az északi féltéken, de az Egyenlítőhöz viszonylag közel fekszik, így meleg, trópusi éghajlata van. Szárazulatait a keleti passzát-szelek által hozott felhők rendszeresen bő csapadékkal áztatják, így a nagyobb szigetek magas hegysegein gazdag esőerdők nőnek, miközben a kisebbek alacsony felszínén, valamint a nagyobb szigetek part menti területein jellegzetes dűnevegetáció alakult ki.

A nyolc nagyobb, lakott sziget partjait többnyire strandok foglalják el, így a Hawaiiira oly jellemző dűnevegetáció szinte teljesen eltűntek ezekről a helyekről. Oahu legnyugatibb sarkán viszont még megtalálható ennek az egyedülálló ökoszisztémának egyik utolsó képviselője a Kaena Point védett területén. Az aprócska félsziget dűneit a tenger felől sötét lávakövek szegélyezik, míg a sziget belseje felé a Waianae-hegység magas bazaltsziklái emelkednek föl.

Ebben a környezetben a növények alacsony növésű, szétterülő bokorként borítják

a parti homokot, mert így kevésbé vannak kitéve az erős szélnek és a szél kavarta homokszemcsék pusztító hatásának. A dűnék legjellemzőbb növénye a dallamos, polinéz nevű *naupaka kahakai* (*Scaevola taccada*). A magyarul *legyezővirágnak* nevezett növény apró, fehér szirmú virágokat növeszt, amelyekből azután kis, fehér bogycsok fejlődnek a vastag, húsos levelek tövében.

Az *ohai* (*Sesbania tomentosa*) már sokkal ritkább, veszélyeztetett, bennszülött növényfaj, amely a legyezővirághoz hasonló bokrokat formáz. Ugyancsak bokroszerű növény a *hinahina* (*Heliotropium anomalum*), amely polinéz nevén ezüstöst jelent a levelein megtalálható, apró szőröcskékre utalva, amelyek az ezüstös színt kölcsönzik a növénynek. Megtalálható itt Oahu szigetének szimbóluma, a sárga virágú *ilima* (*Sida fallax*) is, amelyből a híres hawaii virágfüzért, a leit fűzik.

NÁSZTÁNC „CSÖRÖZÉSSEL”

A szigetekre általánosan jellemző módon a Hawaii szigetvilágban is egyedülálló élővilág alakult ki, hiszen a távolról idevetődött élőlények itt elszigetelten fejlődhetnek tovább. Ilyen bennszülött hártványasszárnyú a *Hyla longiceps* nevű méh is, amely az *ohai* vörös színű virágainak a megporzását végzi, de az *ilima* és számos egyéb növény beporzását is elvégzi.

A Kaena Point azonban elsősorban mégis madarairól nevezetes. A *fekete noddí* (*Anous minutus*) még fiatal jövevénynek számít, de egy kisebb népessége (populációja) már önálló alfajjá (ssp. *melanogenys*) alakult, amelyet *hawaii noddinak* hívnak. E csérfélék zajos csapatai rendszeresen megfigyelhetők a Kaena Point magas, part menti szikláján is. A dűnék közötti üregekben fészkel az *ékfarkú vihardmadár* (*Puffinus pacificus*), amely több száz egyedes telepet alkotva a természeti park leggyakoribb madarának számít.

A terület leglátványosabb madara kétségkívül a *Laysan-albatrosz* (*Phoebastria immutabilis*). A csaknem kétméteres szárnyfesztávolságot is elérő madár szintén telepes

fészkelő. Novemberben érkezik a dűnék közé, hogy megkezdje jellegzetes násztáncát. Ennek során a két madár egymással szemben áll, a fejüket az ég felé emelgetik, és a csőreiket felváltva csattogtatják, sőt, nemritkán egymással „csöröznek” is.

A nász után a tojó egyetlen tojást rak, amelyen mindkét szülő felváltva ül. A kikelt és folyton éhes fiókának is együtt hordják a táplálékot, amíg a kicsi mintegy öt hónapi növekedés után el nem éri szüleinek a méretét. A felnőtt újoncok végül júliusban hagyják el a szigetet, ahová majd csak évek

Az egymásra találás biztos előjele

múlva térnek vissza, hogy megtalálják életük párját, és utódokat neveljenek.

A Csendes-óceán szigeteire jellemző, széles elterjedésű tengeri madarak is gyakran feltűnnek itt, így rendszeresen megfigyelhető a *fregattmadár*, a *piroslábú* és a *barna szula*, de a trópusi madarak is számtalanszor köröznék a dűnék felett. A különböző partimadarak pedig a sziklák között keresgélnek a főként rákokból álló táplálékukat. Az utóbbi időben néhány, olyan, nem éppen tengeri madár is megjelent a területen, amelyen a *bakcsó*, valamint a betelepített pintyfajok, amelyek a bokrokon remek fészkelőhelyet találnak maguknak.

BARÁTFÓKÁK BÖLCÖSJE

Az emlősök többnyire a tengeri fajok képviselői. A nevének megfelelően csak a Hawaii környéki vizekben található a *hawaii barát-*

A koronás kardinalispinty a bokrokon talál fészkelőhelyet

fókának (*Monachus schauinslandi*) Kaena Point az egyik kedvenc pihenőhelye. A már rendkívül ritka, fokozottan veszélyeztetett tengeri emlősből mindössze néhány száz példány él elszórtan a szigetlánc tagjai körül. Példányai a parton süttetik a hasukat, ha éppen nem halakra vadásznak a vízben, de azért is idejönnek, hogy világra hozzák a kicsinyeiket. Az Alaszka közelében élő *hosszúszárnyú bálnák* (*Megaptera novaeangliae*) a téli hónapokat töltik itt a meleg, óceáni vizekben, és ugyancsak itt szülik meg utódaikat. A part szikláiról időnként megfigyelhetők a bálnák magasra fújt vízszugarái.

A TERMÉSZETVÉDELEM SIKERE

A Kaena Point manapság már idillinek nevezhető állapota azonban nem volt mindig ilyen. *Balogh János* ökológusprofesszornak

A hawaii barátfóka az egyik legvesélyeztetettebb tengeri emlős

A hosszúszárnyú bálna a Alaszkából télen érkezik az örök nyárra
A SZERZŐ felvételei

A Laysan-albatrosz látványos násztánc

A felnőtt Laysan-albatrosz szárnyfesztávolsága elérheti a két métert

A *Tringa incana* Alaszkából érkezik itteni nyaralásra

[magazinunk néhai szerzőjének és szerkesztőbizottsági elnökének], aki az 1960-as és az 1970-es években többször is járt a Hawaii szigetvilágban, még egy teljes napot kellett hajóznia Oahu szigetéről, hogy albatroszokat és vihardmadarakat láthasson. Csak az 1980-as években tiltották ki a járműveket a területéről, amikor védetté nyilvánították a helyszínt. Ezt követően, az 1990-es évek elején azután megjelentek az első albatroszok, majd a vihardmadarak is hamarosan felfedezték az addigra már ismét nyugalmas dűnéket.

Néhány éve sűrű dróthálóból készült védőkerítés segít távol tartani a talajon fészkelő madarak legnagyobb ellenségeit, a behurcolt patkányokat, mongúzokat, valamint a kóbor macskákat és kutyákat. E ragadozókkal szemben ugyanis a szigeteken élő, őshonos állatoknak nincs ösztönös védekezőképességük. Az intézkedéseknek hála, manapság ismét az ősi Hawaiiira jellemző madárparadicsom fogadja az Oahu szigetére érkezőket.

RUFF GÁBOR